

RÉSERVE

DUYÊN-NO' BAT-NGO'

ĐOÀN-THIÊN TIÊU-THUYẾT

CỦA HIỆU : "AU TISSEUR"

1/393

CELINE. N. TUC.

*Tranh Tàu-vai-cu
par le lảnh (Sông-Hương.)*

Giá : 0 \$ 50

M(16)

6415

THƯ VIỆN QUỐC GIA VIỆT NAM
BIBLIOTHÈQUE NATIONALE DU VIETNAM
NATIONAL LIBRARY OF VIETNAM

LÃNH SÔNG-HƯƠNG RA ĐỜI

Nhơn lúc lễ nghỉ hè, và muốn lánh chốn phiền ba náo nhiệt một ít hôm, nên tôi vui lòng, theo vài ông bạn thiết ra Huế chơi.

Thừa nhân tôi có dạo chơi mấy nơi danh sơn thắng cảnh và nhơn vật trong xứ.

Lúc chúng tôi vào viếng lăng vua Tự-Đức, thoát nghe vắng vắng bên tai có tiếng khuôn cười dẹt. Độ theo hương mà đi, thì chẳng bao xa, đã thấy dưới chum nui, có một gian nhà lá, trống trước hở sau; trong có một ông lão, ước chừng bảy mươi, mà sức lực còn mạnh mẽ quá, đương ngồi trên cái khuôn cười, liệng thoi qua lại một cách rất lẹ làng, nào khác một tên trai sức lực vậy.

Cốt tôi là thợ dẹt mà gặp được thợ dẹt, thì còn gì là vui lòng toại chí hơn. Vì vậy tôi liền bước vào, chào ông và xin phép coi.

Lúc ông đương dẹt một vóc lãnh. Tôi hỏi thì ông nói rằng lãnh ông dẹt đó, là do hồi đời trước, ông bà của ông dẹt cho nhà vua mặc mà thôi. Đến sau truyền tử lưu tôn, ông là cháu, cũng noi theo một kiểu mà dẹt như xưa vậy.

Tôi năn nỉ xin mua vóc lãnh ấy. Ông nhứt định từ chối không chịu bán. Nói hết lời ông mới chịu cho tôi lấy kiến hiên-vi ra coi. Coi rồi tôi giựt mình, và khen thắm cái tài nghề của ông, thiệt là cực điểm. Tôi đây là người có sang Pháp-quốc học tập hơn mười mấy năm trong nghề dẹt cười, có đi xứ này sang xứ khác, học kiểu này, chế kiểu khác, mà sánh lại nghề dẹt của tôi còn thua ông này xa lắm. Lãnh ông dẹt đây, kêu tên là lãnh « SÔNG-HƯƠNG ».

Lãnh « SÔNG-HƯƠNG » này, vốn của người xưa trong nước mình chế tạo ra, rất tinh xảo, so sánh lại mà coi,

thì còn hơn lãnh tàu, lãnh thượng-hải, là đồ ngoại-hóa mà người mình thích dùng từ xưa đến vậy.

Tôi thăm cảm ơn trên, xui cho tôi nay gặp ông lão, mà gây ra được cuộc ích lợi chung trong nước. Là vì nhờ vậy, mà tôi nghiệm cứu thêm và tìm kiếm cách thế, dệt ra lãnh « SÔNG-HƯƠNG » rất tốt rất đẹp: Không mắc miều, chẳng đùa trần, vóc lãnh dịu dàng, đường trần dày mịn; nhấm vào ánh sáng, rờ lời mát tay. Bề trái bề mặt mịn mà, nhiên nhuận hơn satin, bền bỉ hơn lãnh tàu thập bội. Tôi dám chắc rằng, hễ quý khách nào mà dùng tới lãnh « SÔNG-HƯƠNG » thì chẳng hề muốn thấy mặt lãnh tàu nữa; là vì lãnh « SÔNG-HƯƠNG » tốt mười lãnh tàu không có một. Nếu có ai nghi cho lời tôi tuyên bố đây cho là quá ư thiết sự; thì tôi xin mời lại bốn hiệu, ở Saigon, 82 Bd Bonard, mà xem lãnh « SÔNG-HƯƠNG » mới chế tạo ra; chừng ấy; mắt thấy chớ chẳng phải tai nghe, thì mới biết chắc, là lời tôi rao hàng đây, không phải là lời nói quá.

Vả lại đương buổi này, người mình mới vừa chen mình vào thương trường mà cạnh tranh với người Tàu, thì đồng-bào ta cũng nên vừa giúp lấy nhau cho mau tấn phát trên con đường thương mại.

Quý khách nào mà mua lãnh « SÔNG-HƯƠNG » thì đã được một thứ hàng bền bỉ, dùng lâu hư, lâu rách, lại giúp được một phần sức lực cho công nghệ nước nhà. Nhờ đây mà mau lớn mau mạnh.

Ấy là cuộc nghĩa vụ đó quý ngài ôi !

NGUYỄN-KHẮC-TRƯƠNG

Có cấp bằng tốt nghiệp trường dệt thành Lyon

82 Bd. Bonard Saigon

DUYÊN NỢ BẮT NGỜ

Xứ Nam-kỳ khai sáng — Nhờ Đại-Pháp cầm quyền.
Đang buổi văn-minh tấn bộ.

Phải hồi khái hóa thanh-niên.

Khen chí khí Đốc tơ Trần-thị,

Đốc lòng lo nổi-nghiep Kỳ, Viên,

Tác ba mươi song chưa chồ hảo cừu quyết định:

Có tài thì có gái.

Trong một buổi mà cứu người nạn nữ, nào dè:

Làm phước hóa làm « DUYÊN »

Những ngõ khuynh nguy phò trợ.

Khách sỏi-sàng vừa ồm tiếng khuyên lơn,

Tình gian giều xuôi mớ lời bợ ngỡ.

Đâu phải gái tìm chồng — Chẳng phải trai kiếm vợ.

Nhưng suy cho cạm lể.

Lưỡng tánh đã nên đường...

Hằng nghiệm lý đoan tương:

Tam sanh còn vương « NỢ »

« Cô chưa chồ hứa hôn,

« Cậu chưa nơi chũ phất ;

Đà dành trang thể phỉ thể phong,

Nên sánh bực y gia y quốc ! !

Bà Nguyệt khéo gây nông nổi !

Đã đem mảnh chĩ « buộc chơn rồi »

Thợ trời bày chuyện chung vui,

Cho khỏi câu đối diện « BẮT »

Mừng được mặt giao lời rước,

Chẳng chi thảng đợi năm chờ !

Đàng về Rạch-giá — đi ngả Cần-thơ.

Chả biết dùng chi hầu tiếng tằng.
Thăm suy chi hướng vắn bơ ngợ.
Mỡ hoa-ly nằng tìm lại gói đồ,
Thấy hàng màu trắng nỏn.
Vào tủ áo, chàng lấy ra một vóc :
Xem lãnh mình đen ngời.
Thiếp rằng: *Đồ nội hóa nên yêu :*
Nhà Nguyễn-khắc-Trương có bán.
Chàng gọi: *Lãnh Sông-Hương* thật đáng :
Nổi danh từ đó đến giờ !
Đưa cho anh vóc trắng để làm tin,
Nết quân-tử mặc chơi cho sạch sẽ.
Đòi cho bậu lãnh đen làm kỷ niệm.
Gương nữ-trình dẫu để lu lờ.

Khi từ biệt dặn lại rằng :
Đem bạc giùm xừ sở nên danh,
Lợi quyền chẳng mất.
Gánh vàng đồ sông Ngô quá tức !
Thật giả dẫu « **NGỜ** »
Khuyến xem tiểu-thuyết mấy tờ,
Xét trong tâm lý mong nhờ quý quan.

Vậy có thơ rằng :
Ấn cửu hai lẽ khó trăm đường !!
Ai chắc họ Trần sánh với Vương ??
Duyên-Nợ Bất Ngờ mà khẩn khít,
Duy nhờ trao đổi « Lãnh Sông-Hương ».

Thốc-Sơn Mộc-Quán kính đề.
Saigon 21 Mars 1931

DUYÊN-NỢ BẤT NGỜ

Lối mười giờ sớm mai ngày 20 Février 1931, trên một cái xe hơi hai chỗ ngồi, màu sơn đỏ, một chàng thiếu-niên mặc âu phục, nước da trắng, gương mặt tròn, tuổi độ không ngoài ba mươi, có vẻ hiền-từ phúc-hậu, ngồi cầm bánh. Ô-tô ấy bắt từ con đường Vĩnh-long chạy lên Sadéc. Song, sau khi bỏ ngã ba tẻ qua Cánhơ, độ hai ngàn rưỡi thước, nghĩa là chưa tới Bạc Mỹthuận, thì chàng thiếu-niên ấy vội bót máy, siết thắng, chiếc Citroën ngừng ngay lại.

— Cha chã ! Có ai hệ gì không ? Chàng thiếu-niên vừa nhảy xuống xe vừa hỏi.

Anh sắp-phơ xe dò, mắt tái như gà cắt tiết, bước lại : Bấm ông, hết thấy bộ-bánh không hề chi cả, chỉ có một cô, không biết sau khi rủi-rò bị cắn vào đầu, mà bây giờ, bất tỉnh như-sự rồi, chắc là tôi ở tù quá ! Trăm lạy ông, nhờ ông cứu giúp cho ! Hành khách ai cũng đều chú mục vào chàng thanh-niên ấy.

Bất-thiếp, chàng ta nhảy lên xe, bảo sắp-phơ phụ với mình, đỡ cô thiếu-nữ lên chiếc Citroën, đoạn day lại hỏi : Nào ! đồ-đạc của cô này, có những gì đâu ? chủ trao hết cho tôi !

— Dạ, chỉ có một gói đồ và cái hoa-ly mây đây ! Nói đoạn, tên sắp-phơ đem sắp vào xe, chàng thiếu-niên nói : Trong lúc thịnh-linh, tôi không có đem một vật gì theo cả, làm thế nào ! Thôi, để tôi chở cô này thẳng về nhà, mới tiện việc cứu chữa. Rồi thì sẽ có ông cò lên đây bây giờ.

Chàng thiếu-niên nhảy lên xe, ôm tay bánh, chở cô thiếu nữ ấy, quay trở lại Vĩnh-Long. Hành-khách xúm lại : Ông nào ? Ông nào đó vậy ? Anh quen với ông hay sao ?

— Ông Minh ! quan thầy thuốc ở Văng. Tôi chạy đường Rạchgiá-Sàigòn, ghé Văng thường, nên biết ông lắm. Ông còn nhỏ mà thiệt là tử-tế hết sức đa !

Một người hành-khách, mặc đồ tây, gật đầu : À ông đốc-tơ Minh ở Vĩnhlong tôi có mắt danh, song bây giờ nghe đâu ông đã thôi làm việc nhà nước rồi mà !

— Phải ! Ông thôi lâu rồi, hiện bây giờ ông có mở nhà thương riêng.

Hai mươi phút sau, cái chuông điện thoại ở sở Cẩm : ren ren ren ren !!!

— Allô ! Allô ! Ai đó ?

— Tôi ! Đốc-tơ Trần-văn-Minh. Phải ông cò đó không ?

— Phải ! Chào ông có việc chi ?

— Tôi cho ông hay rằng : có một cái xe dò, vừa dựng vào gốc cây, bể thùng nước, ở con đường Vĩnhlong-Sadéc, cách đây lối hai ngàn rưởi thước, làm cho một người hành khách con gái bất tỉnh nhân sự, hiện giờ tôi đang cứu cấp đây !

— Cám ơn ông, tôi sẽ đến chỗ rủi ro lập tức.

Quây điện thoại nói cho ông cò hay, đó là sau lúc nhà cứu bệnh đã có người thiếu-nữ hít ê-te, và tận tình cứu cấp. Trên cái mặt xanh lét lúc nầy, mà bây giờ đã thấy lần lộ vẻ hồng hoàng, cô thiếu-nữ mở mắt nhìn.

— Thưa cô, nghe trong mình cô thế nào ? và cô đã thật tỉnh chưa ?

— Thưa, xin lỗi, ông là ai ? vì sao mà tôi đang ngồi trên xe dò lúc nầy, bây giờ lại nằm đây ?

Người thiếu-nữ vừa hỏi vừa lồm cồm ngồi.

— Không ! Cô cứ nằm yên, tôi xem cô mệt. Thưa cô, phải ! Lúc nầy cô ngồi trên xe dò, song khi cách đây còn lối ít ngàn thước thì nỗ bánh, xe lủi vào gốc cây, cô bị

cẩn ngang hông, nên bất tỉnh. May lúc ấy, tôi đi thăm một người bạn trên Nha-mân, chạy xe ngang đó thấy vậy, lật đật chở cô về đây, và đã tận tâm cứu cấp. Thưa cô, Đốc-tơ Trần-văn-Minh là tôi.

— Cám ơn ông. Nếu tôi không nhờ ông cải tử hườn sanh, thì tánh mạng tôi, thật không biết thế nào mà đoán.

— Phận sự một nhà cứu bệnh, phải như thế. Có chi mà cô phải bận lòng. Thôi, cô còn mệt, chẳng nên nói chuyện nhiều, hãy cứ việc nằm nghỉ cho thật khoẻ, để tôi bảo bồi nó khuấy sữa cho cô uống.

— Nếu vậy thì thất công ông quá ! Tôi không dám.

— Không sao ! cô chớ ngại. Nói rồi bước khỏi phòng.

Trên một cái giường ruột gà, người thiếu nữ nằm cặp mắt giương to lên, để ý suy nghĩ.... suy nghĩ. Mà trong phòng giấy đang ngồi chờ bồi nấu nước khuấy sữa, ông Đốc-tơ Minh, cũng chống tay lên trán ngẩn ngơ : Lạ thay ! Từ ngày trở về nước, rồi bắt đầu giao thiệp với các hạng người trong xã-hội, đến nay, trót sáu năm trời, thật ta không hề nghĩ đến việc thế nầy, đâu có lời mẹ ta bảo rằng : tùy ý con kén chọn. Thành ra : mặc thích kẻ bói duyên bình tước, khúc bạch đầu mong mỗi cùng ngâm ; đành riêng mình lẳng mối cầm loan, câu hồng-tụ hẳn bờ biển ước. Nhưng chẳng biết sao hôm nay, cái dịp bất ngờ, nó khiến cho ta gặp người thiếu nữ nầy trong chưa đầy một tiếng đồng hồ, mà chừng như : chỉ đỏ buộc đầu xanh kẻ má phấn, trắng già đưa gió trẻ gọi lòng tơ, nhưng khổ nỗi là chẳng biết vậy mà : ngụ câu kia lá đã đề thơ, hay là : thương-uyên ấy hoa còn chánh nhụy !

Thần-hồn lơ-ngơ-ngẩn, đồ-đệ ông Biển-Thước nghĩ bao nhiêu càng cực bấy nhiêu. Trên giường cái óc cô thiếu-nữ cũng đang quây quần về đường kia nỗi nọ : À, người như thế, cử chỉ như thế, thật không những đáng cho ta yêu, mà phàm ai gan ruột không phải là cỏ cây sắt đá, tưởng chưa dễ vô tình ! Một tấm lòng son, trong cái thời kỳ hai chín tuổi xuân nầy, thật chưa hề có chút bợn nhơ, mà đứng trước gương soi bóng chẳng bao giờ biết thẹn.

Cờ gì.... cờ gì hôm nay, thoát như chớp, như nháng, sóng căm tình đã thấy cuộn-cuộn dập-dồn, đánh mạnh vào trái tim ta. Duyên chẳng ? nợ chẳng ? thật khó nghĩ.

Đưa quần gia bùng tách sữa vào, theo sau ông đốc-tơ Minh.— Mời cô dùng sữa !

— Cám ơn ông.

Thằng bồi bước ra, tách sữa uống cạn, hai con mắt dường như bốn luồng điện chạm nhau, mà bề lòng đôi bên thì lại lảng. Trong cơn chuyện vắng, người thiếu nữ tự tỏ lai lịch mình. Thưa, tôi là Vương-lệ-Hoa, con gái ông hội đồng Cần ở Rachgiá. Gia-tư cũng bực trung, song hai thân tôi đã sớm khuất.

— Ở Rachgiá ? cô là Vương-lệ-Hoa ? lệnh nghiêm là ông Vương-thanh-Cần ? ? ông đốc-tơ như ấn mạnh từ câu.

— Dạ thưa phải, song không phải ở tại chợ, mà từ Rachgiá vô tới nhà tôi, còn cách độ mười ngàn thước.

— Thôi ! tôi biết rồi ! cô ở Rachdòng mà ! Lệ-Hoa kinh-ngạc, ông đốc tơ Minh vừa quẹt thuốc hút, làn khói xám phun ra, đoạn tiếp : Chắc cô lấy làm lạ lắm, phải không ? Nhưng, xin lỗi cô, việc gì cũng có tiền định cả. Tôi mà biết được cô ở Rachdòng đây, là cách chừng một tháng rồi, nếu không phải tiền định, thì là gì ? Châu đôi long mày lại, ra ý nghĩ-ngợi hết sức, cô Lệ-Hoa hỏi dồn : Thưa vì sao ông gọi là tiền định ? thật tôi chưa được biết, xin ông cứ nói rạch ròi. Không còn ngần ngại gì, ông Minh tỏ hết.

— Có lẽ cô biết ông họa đồ Trinh chứ ?

— Thưa biết ! tôi biết lắm ! ông dời lại chợ Rachgiá được ba năm nay, có mấy lần tôi rước ông đo đất.

— Ấy ! chính ông họa-đồ Trinh đã tỏ cho tôi biết cái lai lịch của cô, đó !

— Lạ thay ! cái lai lịch của tôi ! sao ông ấy lại tỏ cho ông biết ? Nhà cứu bệnh nhít miệng cười : Rồi đây cô sẽ rõ. Chẳng dám giấu, ông họa-đồ cùng tôi là bạn đồng song. Tháng trước nhơn ghé thăm tôi, trông thấy bề thế tôi như

vậy, mà không người xem trước ngó sau, nên có ý ái-ngại. Bấy giờ ông luôn miệng, mới nói chuyện cô cho tôi nghe. Ông bảo tôi nên bước tới, nếu được cô ừ cho một tiếng, thì gia-đình sau này, chắc có bề hạnh-phúc vô cùng. Tôi nghe, rất bằng lòng, hứa thế nào cũng xuống. Nhưng bị buộc-ràng vì phận-sự, mà thành ra lần-lựa nay may. Hôm nay, trong cái rủi, ẩn cái may, khiến tôi được dịp gặp cô, vậy tiện đây tôi xin hỏi : cô nghĩ thế nào ?

Hai má đỏ bừng, cô Lệ-Hoa ra chiu e-lệ, làm thính. Như nắm được chỗ yếu, ông đốc-tơ hỏi phản: Dám xin cô cứ thực tình, cho tôi được biết ! Nếu may ra cô không phụ, thì rồi tôi sẽ tương lễ minh bạch, không dám tính điều mờ-ám âm-thầm. Mấy lời nói thẳng, như mũi tên bắn ngay vào quả tim, cô Lệ-Hoa cười.

— Thưa, mẹ tôi bất hạnh, chút phận cục-côi, được bóng tương như thế, che chở cho đây các mộng mảnh hạnh phúc nào hơn ? Tôi còn dám ước mong chi nữa ! Nhưng còn bề ông, lượng trên trông xuống, phỏng biết có thương ?

— Không ! Tôi cũng chỉ còn một bà mẹ mà thôi, song cái cuộc trăm năm, mẹ tôi đã bảo rằng : « Con chọn được nơi nào, mẹ cũng vừa theo nơi ấy. »

Sau một cuộc chuyện vắng, hai bên ý hiệp tâm đầu, lời đính ước đành rành, qua ngày sau, trong mình cô Lệ-Hoa, mười phần thuyên giảm chín.

Ông thầy thuốc bảo để đánh giầy thép về nhà, nhân người lên rước. Cô Lệ-Hoa không cho, nói rằng: từ Rạch giá tới Rạch-dòng, giầy thép phải gởi theo trạm. Nếu chờ đến người nhà lên rước, cũng mất hết ba bốn ngày ; chỉ bằng cô về ngay, tưởng còn tiện.

Không thể cần, ông Minh dạy bồi đem đồ ra, cô Lệ-Hoa tiếp lấy. Tay lần mở ra, thì trong gói toàn là lãnh, nào màu trắng màu... song không phải là lãnh tàu, mà là lãnh Sông-Hương thứ lãnh danh tiếng của ông Nguyễn-khắc-Trương, ở Saigon vừa mới ra đời mà thiên hạ đã mua dùng khắp chốn.

— Cô mua lãnh Sông-Hương làm gì mà nhiều quá vậy? Vừa nhìn ông thầy thuốc vừa cười, cô Lệ-Hoa đáp: nhiều! không đầy mười cây lãnh mà ông gọi là nhiều? tôi còn muốn mua cho được vài ba cây lãnh đen nữa kia; song rủi quá! sau khi lên thăm thẳng Cánh, thẳng em tôi ở học trong Pétrus Ký, lúc ra về, tôi ghé mua, thì người đứng bán nói rằng: đã hết lãnh đen, vì vừa rồi, cách hai tiếng đồng hồ, có mối hàng ở Longxuyên lên, mua sẽ một trăm cây. Phải chờ ba bữa nữa mới có. Không thể ở lâu, tôi bương-bức trở về, thành ra không mua được. Một lần đi một lần khó, thiệt là tiếc hết sức.

— Mà cô mua chi nhiều dữ vậy?

— Thì tôi thấy ở trong nhứt trình rao, nói lãnh Sông-Hương là tốt nhứt hạng, mình ở quê mùa, vả đường xá xa-xuôi, mua một lần cho đáng một lần, chớ có hay lên Saigon thường đâu.

— Thôi! cô làm rồi! đừng có nghe theo những lời rao trong nhứt trình mà khốn. Ngạc-nhiên, cô Lệ-Hoa hỏi: vì sao?

— Là gì cái lối quảng cáo của nhà buôn; Họ nói như phụng lộn, như rồng bay, mà chắc gì món hàng của họ, có được như lời bảo chuốc!

— Nếu vậy thì lãnh Sông-Hương này, cũng là một thứ lãnh tầm thường hay sao? Nào tôi có biết đâu! Ông đốc-tơ Minh cười: không! đó là tôi chỉ muốn bảo cho cô biết, để đề phòng những kẻ khéo lợi dụng tấm lòng quá tin của người bạn hàng đó thôi, chớ lãnh Sông-Hương, thì còn thứ lãnh nào ăn qua nổi. Đừng nói là ăn qua, mà so-sánh với thứ lãnh tàu, thì cái sự diệu, cái nước láng, cùng cái việc bền chắc, lãnh Sông-Hương mười, lãnh tàu còn chưa được ba mà!

Huống chi, ông Trương là một nhà tận thiện về nghề dệt, đã có cấp bằng ở Pháp, mà tánh tình chơn thật, lời nói như rựa chém đất, Tôi biết ông nhiều là lúc tôi lưu học Lyon, ngày nào lại chẳng chuyện vắn với ông. Lại nữa, ở Vĩnhlong này, mấy cô mấy bà hằng ngày tới lui đây, đã từng dùng lãnh của ông, ai cũng nhận là một thứ lãnh tốt lạ kỳ, giặt chừng nào thì càng dịu dàng mà láng.

mước thêm chừng nầy. Nầy! để tôi cho cô coi! Nói rồi bước lại, lấy một cây lảnh đen trong tủ, ông Minh vừa trao cho cô Lệ-Hoa vừa nói:

— Đây! Sông-Hương đây! Con em tôi ở Saigon nó mới đem xuống cách vài bữa rày, nó nói rằng đem cho tôi may quần mặc thử. Mà tôi xem đi xem lại thật là vừa ý hết sức.

Cô Lệ Hoa xỏ cây lảnh ra một đoạn, ngắm xem, rồi trên miệng mở một nụ cười:

— Đàn ông mà mặc lảnh đen làm gì! Cây lảnh này tôi tưởng đàn bà con gái mặc thì có ý hấp hơn.

Hiền được ý, ông Minh đáp:

— Phải! Nếu con gái mà là người yêu của tôi mặc, thì còn phải nói gì nữa! Tôi tưởng chẳng những hấp mà thôi, mà còn đẹp hơn nữa là khác chứ!

Hai người nhìn nhau, cười. Ông Minh tiếp:

— Nói chơi chứ! tôi nghe cô tiếc không mua được lảnh đen, nên tôi cố ý lấy ra dâng tặng cô, gọi là chút xu-huơ-nia đó.

— Xu-huơ-nia! Tây quá! Mà không lẽ không bù lại tấm lòng yêu quý của khách chung tình, trong hai cây lảnh trắng này, tôi cũng xin để lại một cây, gọi là xu-huơ-nia lại ông đó!

Cô vừa nói vừa lấy trong gói, trao cho ông Đốc-tơ. Vàng trau đã đặn, ông hứa chầy chẳng trong một tháng, cũng sẽ lo cho tròn cuộc nhơn duyên.

Tiền chơn bạn ngọc lên xe, nhà cứu binh trở vào sai người đem cây lảnh trắng đến tiệm may, đặt may một bộ đồ mát tức thì, để bạn vào, hầu tưởng tượng như thấy người yêu luôn trước mặt.

Tuần lễ sau, sau khi từ mầu ông đi thăm cô Ngọc-Diêu là em của ông trên Saigon về, ông thuật chuyện. Biển sắc, bà Đốc-phủ Lai (tức là mẹ ông) giục mình:

— Không được! Không được! Tưởng là chỗ nào kia! Chớ còn chỗ đó không được ngay!

Nhìn mẹ trân-trân, trái tim ông Minh đánh thành thịch.

Bà Đốc-phủ tiếp :

— Con Lê-Hoa, con của Hội-dồng Cần ! Năm nay nó 18, 19 tuổi, phải ! Này con, mẹ e ngại lắm ! Số là trước kia, khi cha con còn làm phủ tại Rachgia, tranh ruộng đất với Hội-dồng Cần, lúc ấy năm 1920, thì con Lê-Hoa vừa được bảy tuổi. Thừa kiện lung tung, tốn hao vô số. Sau cha con vì tức giận quá, nên mượn người giết Hội-dồng Cần, lúc ấy nội tỉnh Rachgia, còn ai mà không biết ! Song vô bằng cứ, thêm cha con cả vú lấp miệng em, thành ra cái án mạng ấy tiêu ma theo đồng tiền và quyền thế. Nay con sánh duyên cùng con Lê-Hoa, đã hay lúc nó còn nhỏ dại, song về sau, biết đâu trong thân nhân nó, cùng những người trong hạt không thuật lại cho nó biết ? Rồi vì chữ phụ thù mà nó không trở lại hại con ?

Tiếng hèn-hò như đinh đóng, ông đốc-tơ không chịu nuốt lời ; mà tấm lòng yêu Lê-Hoa không bền không bờ. Ông lại muốn cho chóng thành giai-giầu. Ông lấy hết tài hùng-biện, rằng : Lê-Hoa không thể nào biết được ! Vả cho có người thuật lại đi nữa, chẳng qua là câu chuyện hư-không lấy gì đủ năng tin, mà nói rằng : báo oán ! Huống chi, sự cha của con mượn tay người giết thác cha nàng, thì vô cớ mà sự con vừa cứu nàng trong tuần trước, lại đắc bằng. Ân hiền-hiện chưa đền, mà oán mặt-mờ lại báo, điều ấy con thiết nghĩ không khi nào có đến như thế.

Phương chi, sau khi nghe mẹ thuật chuyện ghê gớm của cha con đã gây ra đó, thì tình yêu-mến Lê-Hoa trước có một phần, nay lại tăng lên thập bội. Vây đối đãi với nàng cho hết lòng thành-thật, đó là phận-sự của con, để mong chuộc chút lỗi xưa, cái lỗi mà lương-tâm không thể làm ngo, dầu rằng lỗi ấy đã thoát vòng luật pháp.

Động mối thương tâm, sau khi nghe con nói, bà đốc-phủ bằng lòng.

Ngày 10 Mars 1931, ở Vinhlong người ta thấy một dây ước trên mười cái ô-tô sắp dài theo trước hảng Nguyễn-

thành-Điểm, chung quanh hoa kết cờ treo, thoát thoát bỏ ngả ba, chạy ngang qua Cái-vồn rồi Cantho, rồi Bình-thủy rồi Ômôn, rồi Trà-bang, rồi Rạchgiá. Lại từ Rạchgiá, theo con đường nhỏ dựa mé rạch thẳng đến Rạchdòng. Ấy là xe của người quyền thế, kẻ thân bằng, đi đám thành hôn của ông Đốc-tơ Minh, cùng cô Lệ-Hoa đó.

Có một điều là họ đàn trai đến, mặc toàn quần lãnh Sông-Hương, ý lấy làm tự đắc, là họ định nhân tới xứ quê mùa, lại trong đám đông người, họ sẽ khoe rằng họ biết dùng đồ nội-hóa, mà đồ ấy đã đẹp lại bền, để khiến cho đàn gái phải kiêng vì. Nhưng lạ thay! đến lúc bước vào thì chẳng những họ thấy phần nhiều đàn ông thì mặc quần lãnh Sông-Hương trắng, đàn-bà thì quần Sông-Hương đen, mà lại còn có năm bảy cô gái đang xuân, dưới mặc quần trắng, trên mặc áo màu, toàn là lãnh Sông-Hương, khiến cho họ thấy mà then trộm.

Trở về đến Vảng, đám cưới đã yên bài, mà ba bốn ngày sau, mấy người đi họ đàn trai, mỗi lúc gặp nhau còn nói chuyện:

« Ai bảo ở nhà quê không biết xài lãnh Sông-Hương? »

CHUNG

HÁT CẢI-LƯƠNG
Cô *Phùng-Há* bận ròng

LÃNH SÔNG-HƯƠNG

Áo dài SÔNG-HƯƠNG màu đọt sen
Quần lãnh SÔNG-HƯƠNG màu bông hường
Áo kiem thời SÔNG-HƯƠNG màu hoàng anh
Quần lãnh kiểu mới SÔNG-HƯƠNG màu nguyệt bạch
và các màu khác, vân vân....

—❖❖❖❖❖—
NƯỚC NHUỘM TƯƠI ĐẸP CỦA HIỆU
“AU TISSEUR”

Lãnh “SÔNG-HƯƠNG”

Giúp đường kinh-tế nước nhà ta,
Mặc lãnh Sông-Hương tốt lắm mà,
Tơ đỏ tằm vàng khuôn cười dẹt,
Chàm xanh lãnh trắng nhuộm bùn pha,
Bận vào gái trẻ coi thêm trẻ,
Mặc lấy ông già nhắm chẳng già ;
Cả tiếng kêu vang Nam với Bắc.
Giúp đường kinh-tế nước nhà ta.

Hỡi người có biết lãnh Sông-Hương,
Bán khắp năm châu chẳng phải thương
Đen mực như huyền non Phú quốc,
Trắng ngời tựa ngọc nước Tây-Dương,
Mịn màng bền chắc mua rồi nhớ,
Láng mượt dịu dàng thấy phải thương.
Công nghệ nước nhà bày khéo dẹt,
Việt-Nam bác-vật một ông TRƯỞNG.

LA
N
T
U
O
N
O
U
T
O
N
O
U
T
O
N
O
U

Pnom-penh, le 28 Janvier 1931

A Monsieur le Directeur de la Maison AU-TISSEUR

Saigon

Kính lời thăm,

Ông chủ bình an, chúc ông buôn bán mau tấn phát;
Thưa ông tôi bán lãnh SÔNG-HƯƠNG của ông chế tạo
ra thật có sự mau chóng. Xin ông gửi cho tôi 20 cây lãnh
đen, 10 cây lãnh trắng. Trong tháng chạp tôi bán kẻ mua
được người lại không nên nhiều người phiền trách; tôi
có thừa lại với anh em, chị em, xin kỳ ra ngoài ngày
thì tôi có nhiều. Vì lãnh SÔNG-HƯƠNG dẹt chẳng phải
ít. Người mua lại rất nhiều, thợ nhuộm làm không kịp.
Vậy xin anh chị dề ngoài ngày. Như lúc này, có bác đã
sẵn tiền, muốn cần dùng đến hỏi tôi tôi; vậy xin ông hãy
gửi mau mau cho tôi bán; gửi theo cách lãnh hóa giao
ngân (contre remboursement) thì tôi nhận được.

Sau đây chúc ông một bài thơ Nam-âm kính ông nhã
dám.

*Kẻ có người không vẫn trách tôi,
Chúc ông dẹt nhuộm được mau rồi.
Người mua đến hỏi tôi đem bán,
Giữ lấy lợi quyền quyết chẳng thôi.*

NGUYỄN-HỮU-TÀI

Commerçant à Pnom-Penh

Le 24 Février 1931

Đôi lời cảm tạ ông chủ AU-TISSEUR cho dặng miêng viên và mua bán mau phát đạt.

Sau đây tôi xin thuật lại một câu chuyện thật tình mà tôi tưởng ắt ai ai cũng có lẽ biết hết.

Tôi vốn không mua bán chi cả mà hòng sợ thiên hạ nói: (Kiếm chuyện rao hàng cho họ mua mà thâu lợi) hay là tôi có bà con chi với ông cùng ông có cho tôi đồng su nào mà tôi nói bợ đỡ.

Nhơn hôm Tết đây tôi có mua của ông 2 quần lãnh SÔNG-HƯƠNG đen, thứ có bông vuông vuông, đem về mới vừa cắt may cho vợ tôi một quần trước. Hồi vợ tôi đương cắt thì có thiếm xăm Khịa lại chơi, lúc thấy lãnh thì cầm coi rồi bỏi lãnh gì mà láng, mịn, dịu tay và dày dặn quá vậy.

Tôi rước nói: Lãnh SÔNG-HƯƠNG chớ lãnh gì.. Bấy lâu tụi Á Khịa biết làm lãnh mà bán cho Annam. Bộ khi Annam không biết chế tạo ra dặng dùng sao?. Đây nè lãnh này tên là Lãnh SÔNG-HƯƠNG, chính tay của ông Nguyễn-khắc-Trương ở số nhà 82 đường Boulevard Bonard Saigon mới chế tạo ra đó Nị coi có bằng lãnh của tụi Á Khịa hay không?

Thiếm Khịa nói: Hà của người Annam tọc mà không chắc bà.

Tôi giận quá mới nói: Nị nói vậy rồi nị dám lấy lãnh của nị xé kinh với lãnh SÔNG-HƯƠNG coi ai chắc hơn không?

Thiếm Khịa nói: Hà dám mà.

Tôi nói: Cha chệt gặp Annam rồi da vá nói và thách hoài nên chị chàng cũng nổi dóa nên te về lấy một vóc lãnh Tàu đem lại liệng trên ván và nói: Xé làm sao?

Tôi nói: Thì nị xé của ngộ rồi ngộ xé của nị chớ sao.

Chị chàng tức trí nên cầm vóc lãnh SÔNG-HƯƠNG ban

đầu 2 tay bấm và nhận cho mạnh rồi ra sức xé, xé tới 2 dọi mà Sông-Hương cũng còn y hiện Sông-Hương.

Tôi nói: Thôi nì đã 2 lần đổ mặt, mà chơi chẳng nổi Sông-Hương phen này, ngộ thử chú Khịa đa, nói rồi tôi đưa vóc lãnh Tàu cho vợ tôi xé thử, nó mới nói tay mạnh mạnh thì nghe: tặc, tặc, tặc, tặc.....

Thôi rồi Annam thắng chệt, hay là chệt thắng Annam? Ai còn mê lãnh của người Tàu nữa ???

Thiêm Kbĩa hổ thẹn mới năn nĩ tôi mà mua lại quần mà y ráng xé khi nầy đó; tôi bằng lòng bán là 7\$50.

Nên tôi nghĩ chuyện nực cười, vì một cuộc thử tài Annam với chệt mới rỏ dặng vàng thau và cũng một việc chơi mà tôi lời dặng vài đồng bạc uống rượu.

Tôi rất cảm ơn ông và phục tài ông có công chế tạo ắt có lẽ tổn hao biết mấy công trình mới đạt thành thử lãnh Sông-Hương đây....

Ai là người Annam mà không dùng đồ nội hóa còn tấm lòng gì mà đem của cho kẻ ngoại bang.

HUỲNH-VĂN-CÔN

à suối đá TÂY-NINH

Sadec, le 13 Mars 1931

Monsieur Lê-văn-Bính Commerçant à Sadec

Kính lời,

Thăm ông chủ Au-Tisseur khương cường và thăm quí quyền an ninh. Chúc thương trường phát đạt chức nghiệp danh dăng.

Ít lời đơn tiện dưới đây xin ông huệ cố :

Thưa ông, tôi vẫn ở trong chốn quê mùa mà trông thấy hoàng cảnh nước Nam ta thương trường công nghệ chẳng được phát đạt như mấy nước khác, chỉ vẫn biết cái nghề làm ruộng cấy xuống gặt lên mà thôi. Thương trường

chức nghiệp ít có người được danh phao tiếng nổi với kẻ lân bang trên đường kinh tế của ta; thật là thua kém, quanh năm đến cuối chùn lăm tay bùn, có một hạ nhứt đi tới mấy nơi thành thị thấy kia là lâu người tây ở, nọ là dài khách trú buôn, dắt tay nhau xúm xít đi đến xem coi, mắt nhướng lên tay sờ lấy, miệng hỏi hàng gì? Cha chả là tốt... là tốt... đều bảo nhau anh mua món này, chị mua món nọ, bao nhiêu của con cháu thần nông hậu tất đem hiến cho ông Đào-Công làm tri-phủ; lấy năm bảy thước hàng, chín mười thước vải, đem về may bận khoe khoang.

Cũng có kẻ đau thâm hồ thẹn, cũng có người đắc chí tươi cười.

Trong năm 1926. Tờ Báo Đông Pháp có mấy vấn đề cổ động người Annam nên dùng đồ nội hóa. Tôi xem qua trên tờ báo dời bước đi Saigon vào cửa hàng ông tôi có mua một ít đồ đem về may bận, thật là bền chắc. Song tôi tưởng một chạch chẳng dễ đầy ao, vậy nên tôi chẳng dám nói rằng bỏ ích trong con đường kinh tế chức nghiệp của ông. Nay ông có chế tạo thêm ra một thứ lãnh SÔNG HUƠNG rất hấp cho những người thành thị thôn quê. Trên mấy tờ báo quốc văn ta có lời nói rằng lãnh mới ra đời mà danh tiếng lẫy lừng, thì tôi cũng đến mua một ít đem về gia dụng. Sự bền chắc có hơn các thứ lãnh khác. Quả là sự thiệt lời chẳng sai ngoa.

Nhơn nay tôi đã gác qua nghề nông phố, mới mở một cửa hàng buôn bán tại Sadec đều là bán đồ tạp hóa của ta.

Vậy xin ông gởi cho tôi mua 100 cây lãnh đen và 50 cây lãnh trắng, theo cách lãnh hóa giao ngân (contre remboursement) thì tôi nhận được...

Rất cảm ơn ông

LÊ-VĂN-BÍNH

Vinhlong, le 1er Mars 1931

Kính lời thăm ông chủ AU-TISSEUR khương ninh quý thể. Dưới đây ít lời tôi thưa ông rõ.

Nhơn trong ngày 25 tháng chạp tôi đi tảo mộ rồi về từ đường làm lễ xong, kể đến tiệc khoản đãi, chị tư tôi nói: May lắm.. May lắm.. Đáng khen.. Đáng khen. Nên dùng.. Nên dùng.. thì chúng tôi ngạc nhiên; không biết cái gì mới vội hỏi tôi.

Chị tư tôi nói: Thưa quý ông quý bà, quý cô, đương trong lúc khuân bách, công nghệ khổ đủ, thương nghiệp đảo bại; chẳng có ai là người quan đến tâm để cho người ngoại quốc họ độc chiếm mỗi quyền lợi của ta thật là đau đớn hồ thẹn.

Nay có ông Nguyễn-khắc-Trương là người có chút lòng quan tâm thế cuộc, nên ông đi du học đại tây, lãnh bằng cấp bác vật Lyon; ngài về mở một hảng dệt, buôn bán tơ lụa tây nam ở Saigon đường Bonard số 82; dệt nhiều thứ hàng thật tốt; thật khéo vô cùng; nhuộm đủ trăm màu. Trong đó có dệt một thứ lãnh tên là thứ lãnh Sông-Hương rất hấp nhứt cho chúng ta cần dùng, có trắng, có đen, có thứ khổ rộng có thứ khổ hẹp. Tôi mua đây đã bán sáu tháng rồi mà vẫn còn tốt đẹp như lãnh mới của người Tàu.

Nó lại có một cái vẻ lạ hơn các thứ lãnh khác, là nó giặt ra càng đen lại càng dày; nói rồi đem ra một cây lãnh trắng và một cây lãnh đen và một quần đả bận, chúng tôi lấy lãnh tàu thứ mới đem ra so sánh với lãnh Sông-Hương thì lãnh tàu không có một còn lãnh Sông-Hương tốt vẹn mười. Rực rỡ thay, vẻ vang thay cho chủng loại ta. Chúng tôi đều mừng cho ông làm tiên biểu hướng đạo trong thương nghiệp. Chúc ông đăng thọ trường hưng lợi.

Xin gởi cho 15 quần lãnh đen và 5 quần lãnh trắng theo cách lãnh hóa giao ngân (contre remboursement) thì tôi nhận được. Cảm ơn!

Nay kính

Adresse M. PHAN-VĂN-ĐĂNG

Commerçant à Vinhlong

NHÀ HÀNG

AV-TISSEUR

quý ngài một thứ cổ dệt riêng cho

TUSSOR

tốt hơn Tussor Tàu,

Tussor Nhật

THƯ VIỆN QUỐC GIA VIỆT NAM
BIBLIOTHEQUE NATIONALE DU VIETNAM
NATIONAL LIBRARY OF VIETNAM

SAIGON
IMPRIMERIE NGUYỄN-KHÁC

22, rue Lagrandière

1931

Handwritten signature